

BÁRI ZSÓFIA

COLORADO ÁLLAM OUTDOOR REKREÁCIÓJA ÉS GAZDASÁGI HATÁSAI OUTDOOR RECREATION AND ECONOMIC IMPACTS TO THE STATE OF COLORADO

³*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport,
Eger*

Absztrakt

A tanulmány az outdoor rekreáció gazdasági hatásait vizsgálja Colorado államban, amely az Egyesült Államok egyik legfontosabb szabadterei turisztikai célpontja. A kutatás célja az iparági fejlődés főbb tényezőinek, gazdasági hatásainak, valamint a fenntarthatóságot érintő kihívásoknak és lehetőségeknek a feltárása volt. Az outdoor rekreáció az elmúlt évtizedben dinamikusan növekedett, különösen a COVID19-járványt követően. A dolgozat elméleti háttere a fogalom történeti fejlődésére, gazdasági, társadalmi és környezeti hatásaira fókuszált.

A kutatás alapját a Colorado Parks & Wildlife (CPW) és a Statewide Comprehensive Outdoor Recreation Plan (SCORP) által gyűjtött adatok képezték, amelyeket statisztikai elemzések egészítettek ki. Az elemzés öt fő tevékenységi kategóriát vizsgált: túrázás, vízi sportok, téli sportok, vadon élő állatokkal kapcsolatos tevékenységek és egyéb szabadidős tevékenységek.

Az eredmények szerint az outdoor rekreáció 2023-ban több mint 65,8 milliárd dolláros gazdasági hatást generált, az állam GDP-jének 12,4%-át adva, és több mint 404 000 munkahelyet teremtett. A témában végzett kutatás alapján megállapítható, hogy a közlekedési infrastruktúra fejlesztése és a klímaváltozás kezelése kulcsfontosságú a hosszú távú fenntarthatóság érdekében. Az általam is feldolgozott kutatások iránymutatást nyújtanak az iparági fejlesztésekhez és a fenntartható turizmuspolitikához.

Kulcsszavak: gazdasági növekedés, fenntartható fejlődés, szabadterei tevékenységek, rekreációs ipar, közlekedési infrastruktúra

Abstract

The study examines the economic impacts of outdoor recreation in Colorado, one of the most important outdoor tourism destinations in the United States. The aim of the research was to explore the main factors driving the industry's development, its economic effects, as well as the challenges and opportunities related to sustainability. Outdoor recreation has grown dynamically over the past decade, particularly following the COVID-19 pandemic. The theoretical background of the paper focused on the historical development of the concept and its economic, social, and environmental impacts.

The research was based on data collected by Colorado Parks & Wildlife (CPW) and the Statewide Comprehensive Outdoor Recreation Plan (SCORP), which were supplemented by statistical analyses. The analysis examined five main activity categories: hiking, water sports, winter sports, wildlife-related activities, and other recreational activities.

According to the results, outdoor recreation generated more than \$65.8 billion in economic impact in 2023, contributing 12.4% to the state's GDP and creating over 404,000 jobs. Based on the research conducted, it can be concluded that the development of transportation infrastructure and the management of climate change are crucial for long-term sustainability. The studies I processed provide guidance for industry developments and sustainable tourism policies.

Key-words: *economic growth, sustainable development, outdoor activities, recreation industry, transportation infrastructure*

Bevezetés

Az outdoor rekreáció az elmúlt évtizedben jelentős fejlődést mutatott Egyesült Államok-szerte, különösen Coloradóban. Az iparágnak igazolnia kellett önálló működőképességét és gazdasági sikerességét, legitimációját, miközben a fenntarthatóságot is biztosítania kellett. A témával foglalkozó kutatások központi kérdése, hogy milyen tényezők segítik vagy akadályozzák az outdoor rekreáció fejlődését, és hogyan járul hozzá ez az iparág az állam gazdaságához. Különösen fontos az outdoor iparág gazdasági teljesítményének időbeli vizsgálata, így a 2018-as és 2023-as adatok összehasonlítása. A kutatás másik célja annak a meghatározása, hogy a növekvő népszerűség, a fejlett infrastruktúra és a SCORP (Statewide Comprehensive Outdoor Recreation Plan) stratégiai milyen hatással voltak az iparág növekedésére.

A kutatás során a mintaválasztás a Colorado államban élő felnőtt lakosság köréből történt ún. „hólabda módszerrel” (görgetett mintavétel), ami lehetővé tette a helyi szokások és preferenciák pontos feltérképezését. Az adatgyűjtés során a Colorado Parks & Wildlife és a Colorado State University kutatására és a SCORP által gyűjtött hivatalos statisztikákra támaszkodunk, majd ezek figyelembevételével strukturált interjúkat készítettünk az outdoor rekreáció szakértőivel.

Szakirodalmi áttekintés

Az outdoor rekreáció olyan szabadidős tevékenységek gyűjtőfogalma, amelyeket természetes vagy természetközeli környezetben végeznek, és amelyek célja a testi-lelki egészség fejlesztése, valamint a pihenés és szórakozás (Cordell, 2008). A modern sport paradigmája a 19. század végén formálódott, és a versenyre, szabályokra, valamint fizikai teljesítményre fókuszált (Bourdieu, 1979). Ezzel szemben a természeti sportok az autonómiára és a természethez való kapcsolódásra helyezték a hangsúlyt (Wheaton, 2004).

Az 1960-as és 1970-es években Észak-Amerikában az olyan sportok, mint a szörfözés, a hegymászás és a sélés, a természeti sportok mozgalmának előfutárjaivá váltak, különösen a fiatalok körében, akik a hagyományos sportok helyett szabadabb, kreatívabb tevékenységeket kerestek (Melo & Gomes, 2017a). Európában a túrázás és a kajakozás vált népszerűvé a természet szerelmeseinek körében. Az 1980-as évektől kezdve a természeti sportok egyre inkább összekapcsolódtak az ökoturizmussal és a környezetvédelemmel (Brymer & Gray, 2009).

A Bureau of Economic Analysis (BEA, 2017) meghatározása szerint az outdoor rekreáció olyan tevékenységek összessége, amelyek természetes vagy természetközeli környezetben zajlanak, és magukban foglalják mind az aktív (pl. túrázás, sélés), mind a passzív tevékenységeket (pl. természetfotózás).

Pszichológiai megközelítésben a természetben végzett tevékenységek hozzájárulnak a stressz csökkentéséhez és a mentális egészség javításához. Kaplan és Kaplan (1989) figyelemhelyreállítási elmélete (Attention Restoration Theory, ART) szerint a természetes környezet segíti a kognitív figyelmi kapacitások helyreállítását.

Fizikai egészség szempontjából az outdoor tevékenységek, például a túrázás és a kerékpározás, javítják az állóképességet, és csökkentik a szív- és érrendszeri betegségek kockázatát (Pretty et al., 2005).

Szociológiai nézőpontból az outdoor rekreáció lehetőséget teremt a társas kapcsolatok erősítésére és a közösségi identitás kialakítására (Bell et al., 2007). Az outdoor rekreáció aktív formája a természeti sportok.

A természeti sportok olyan fizikai tevékenységek, amelyeket természetes környezetben végeznek, és amelyek célja a természet élvezete, az önkifejezés, valamint a személyes kihívások keresése (Melo, 2013). Ezek a sportok kevésbé intézményesítettek, nagyobb szabadságot biztosítanak, és gyakran a fenntarthatóság eszméjével kapcsolódnak össze (Brymer & Gray, 2010). Jellemző rájuk az autonómia, azaz kevésbé szervezettek, nagyobb szabadságot biztosítanak (Wheaton, 2013), valamint a kockázat és kaland, melyen keresztül a résztvevők gyakran keresik a személyes határaik feszegetését (Lyng, 2005). A természeti sportok nem elsősorban a versenyről, versenyzésről szólnak, sokkal inkább az élmények és a természethez való kapcsolódás kerül előtérbe (Krein, 2014).

A résztvevőket a természethez való kapcsolódás, a kockázatvállalás, valamint a testi és lelki kihívások keresése motiválja (Melo & Gomes, 2017b). Az outdoor sportok lehetőséget nyújtanak a „flow” élmény megtapasztalására, amely a résztvevők számára eufóriát és transzcendenciát kínál (Watson, 2007; Buckley, 2018).

A természeti sportok több ponton kapcsolódnak más területekhez. Az outdoor tevékenységek az ökoturizmus és a sportturizmus szerves részét képezik, hozzájárulva a helyi gazdaság fejlődéséhez (Higham & Hinch, 2009). A természeti sportokhoz kapcsolódó turizmus többféle formában jelenik meg, például független utazások, szervezett események, versenyek és táborok keretében (Gammon & Robinson, 2003). A turizmus növekedése azonban kihívásokat is hozhat, például a túlzott látogatói terhelés formájában, ami fenntartható turizmuspolitikát igényel (Boley & Green, 2016).

Szorosan kapcsolódik továbbá a környezetvédelemhez is; a természeti sportok népszerűsítik a fenntarthatóságot, ugyanakkor megfelelő menedzsmentet igényelnek a negatív hatások minimalizálása érdekében (Melo, 2013).

Az egészség szempontjából a természeti sportok csökkentik a depressziót, javítják a szív- és érrendszeri egészséget, és elősegítik a közösségi kohéziót (Buckley, 2018).

Végül az oktatáshoz való kapcsolódás szemszögéből vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a szabadtéri kalandok oktatási szerepe a személyes fejlődést és a társadalmi részvételt támogatja (Ewert & Sibthorp, 2014). A természeti sportok és az oktatás kapcsolata a 16-17. századi pedagógiai hagyományokban gyökerezik, de különösen a 20. században vált jelentőssé olyan mozgalmak révén, mint a cserkészlet (Scout) és a szabadtéri kalandokat felölelő (Outward Bound) program. Ezek az oktatási kezdeményezések a természetben végzett tevékenységeket – például túrázást, hegymászást, kajakozást – használták a fizikai, interperszonális és ökológiai készségek fejlesztésére (Melo & Gomes, 2017; Berry & Hodgson, 2011). Az utóbbi években a természeti sportok oktatási szerepe túllépett a technikai készségek tanításán, és egyre inkább a résztvevők központú, személyes fejlődést támogató megközelítésre helyeződik a hangsúly (Collins & Brymer, 2018).

Kutatási célkitűzések

A kutatás célja Colorado állam outdoor rekreációja gazdasági hatásainak feltérképezése, amit a Colorado Parks & Wildlife (CPW) és a Colorado State University (CSU) által felmért eredmények alapján vizsgálunk. Ezután összevetjük a 2018-ban készült kutatás eredményeit és a 2023-as adatokat a szabadtéri tevékenységek gazdasági hatásainak elemzése érdekében. A cél továbbá annak meghatározása is, hogy az iparág gazdasági teljesítménye növekedett-e a kutatások közötti öt évben, és ha igen, milyen tényezők járultak hozzá.

Módszertan

A kutatás célja tehát az outdoor rekreáció gazdasági hatásainak és fejlődési tendenciáinak vizsgálata volt. Ehhez két fő módszert alkalmaztam: szekunder kutatást és strukturált interjúkat.

A szekunder kutatás során hivatalos statisztikák és tanulmányok vizsgálatára támaszkodtam. Az adatokat megbízható forrásokból, például a BEA (Bureau of Economic Analysis), a Colorado Parks & Wildlife (CPW) és az ötévente elkészülő stratégiai terv, a SCORP (Statewide Comprehensive Outdoor Recreation Plan) dokumentumaiból gyűjtöttem.

A kutatás egyik legmeghatározóbb adatforrása a Colorado Parks & Wildlife (CPW) és a Colorado State University (CSU) tanulmánya, amely Colorado helyi lakosságának szokásait elemezte 750 kitöltött kérdőív alapján. Többek között felmérték a résztvevők számát a szabadtéri tevékenységekben, azok kiadásait, de vizsgálták az outdoor iparág által létrehozott munkahelyeket és munkabérekét is. Majd összegezték az állam bruttó hazai termékéhez (GDP) való hozzájárulás mértékét, valamint az állami és szövetségi adókat, és végül a „total economic effect”-et vagy más néven a teljes gazdasági hozzájárulást. A szabadtéri rekreáció gazdasági hozzájárulásait, mind a közvetlen hatásokat, mind a teljes hatásokat IMPLAN input-output modellel becsülték meg. A modell segítségével kiszűrhető a multiplikátor hatás. Ez a mérőszám az eredeti kiskereskedelmi értékesítésből származó közvetlen, közvetett és indukált hozzájárulások összegét jelenti. Ez magyarázza a kiskereskedelem által generált összes gazdasági tevékenységet.

A kutatásom második pillére a strukturált személyes mélyinterjúk készítése volt, amelyeket az outdoor rekreáció szakértőivel végeztem, görgetett mintavétellel. Az interjúalanyok kivétel nélkül jelentős outdoor rekreációhoz kapcsolódó szakmai tapasztalattal rendelkeznek. Bill Hartrampf (B. H.) a Deuter USA volt igazgatója. Ez egy világszerte ismert, németországi székhelyű outdoor felszereléseket gyártó óriásvállalat. BH több évtizedes tapasztalatot

szerzett az outdoor iparágban, korábban a németországi Deuternél is dolgozott vezetői pozícióban. A másik interjúalany Chris Collins (C. C.) nyugdíjas vállalati utazási és vendéglátási szakértő volt, aki negyvenéves karrierje során megszerezte a Global Business Travel Association (GBTA) minősítést mint Global Travel Professional and Corporate Travel Execution. Globális utazási szervezeteknél töltött be vezető pozíciókat Seattle-ben, New York Cityben és végül Denverben, ahol több mint 30 éve él. Cliff Harald (C. H.) a First Flatiron Consulting gazdaságfejlesztési tanácsadó iroda alapítója és vezetője, amely a gazdasági vitalitás tervezésére és menedzselésére szakosodott. Több mint egy évtizeden át vezette a Boulder Economic Councilt (BEC). Emellett olyan szervezetekkel dolgozott együtt, mint a Colorado Outdoor Recreation Industry Office és az Outdoor Industry Association, valamint vezetői szerepeket töltött be a Metro Denver Economic Development Corporate-nél. C. H. kezdeményezte az University of Colorado Boulderen az Outdoor Recreation Economy program indítását, amely kifejezetten az outdoor rekreáció gazdasági lehetőségeit tárja fel a hallgatók előtt, és segíti őket a vállalkozói pályára lépés útján.

A kérdések az iparág gazdasági növekedésének okaira, fejlesztési lehetőségeire és egy SWOT-elemzés főbb pontjaira fókuszáltak. Az interjúk révén a kutatásom értékes szakmai nézőpontokkal gazdagodott.

A módszerek kombinációja biztosította az adatok megbízhatóságát és átfogó jellegét. A szekunder kutatás statisztikai alapot nyújtott, az interjúk az iparági szakértők véleményét és tapasztalatait hozták be a vizsgálatba. Ezáltal a kutatás az outdoor rekreáció gazdasági hatásait mind elméleti, mind gyakorlati oldalról bemutatja.

Eredmények

Az outdoor rekreáció gazdasági szerepe és hatásai

Az outdoor rekreáció gazdasági jelentősége az Egyesült Államokban az elmúlt évtizedekben növekedett, amit az állami és szövetségi szintű kezdeményezések is tükröznek. Utah állam volt az első, amely 2013-ban létrehozta a Szabadtéri Szabadidős Hivatalt (Outdoor Recreation Industry Office), felismerve a szabadtéri tevékenységek gazdasági és társadalmi hatásait (Utah Public Radio, 2013). Ezt követően Colorado 2015-ben megalapította saját Outdoor Recreation Industry Office-át, amely az outdoor iparág fejlesztésére és támogatására fókuszál (Confluence of States, 2025).

Egyik legfontosabb mérföldkő a Confluence Accords egyezmény volt, amelyet 2018-ban nyolc állam írt alá. Az egyezmény célja az outdoor iparág fenntarthatóságának biztosítása és gazdasági növekedésének előmozdítása öt alappillér mentén: természetvédelem, oktatás és munkaerőképzés, gazdaságfejlesztés, közegészségügy és társadalmi jólét, valamint a

hozzáférhetőség növelése, azaz a szabadtéri tevékenységekhez való igazságos hozzáférés biztosítása mindenki számára, beleértve a marginalizált közösségeket is (Confluence of States, 2026a). Azóta összesen 21 állam csatlakozott, és 25 állam létesített szabadtéri rekreációs irodát (Confluence of States, 2026b).

A módszertannál már ismertetett CPW-CSU közös kutatáson alapuló tanulmány 30 outdoor tevékenységet tartalmazott, amelyet öt fő kategóriára osztottak: kijelölt/kiépített (trail/road) túraútvonalak, vízi tevékenységek, téli sportok, vadon élő állatokkal kapcsolatos tevékenységek és egyéb szabadidős tevékenységek. A kutatás szerint a felnőtt lakosság 85%-a vett részt legalább egy szabadtéri tevékenységben az adott évben. A legnépszerűbb tevékenységek közé tartozott a gyaloglás (84%), a túrázás (61%), a vadmegfigyelés (38%) (CPW, 2024). A túrázás és a kerékpározás generálta a legnagyobb gazdasági hatást, míg a téli sportok szezonális jellegük ellenére is kiemelkedő bevételt hoztak (1. táblázat).

A kutatás során a lakosok részvételét, kiadásait és az ezekből származó gazdasági hatásokat, a támogatott munkahelyeket és béreket, valamint az adóbevételeket regionális és állami szinten elemezték (Southwick Associates, & Colorado Parks and Wildlife, 2024).

Tevékenység	Résztevők száma (fő)	Támogatott munkahelyek (fő)	Teljes gazdasági hatás (\$)
Túrázás és kerékpározás	3 338 269	80 460	13,8 milliárd
Vízi sportok	2 239 576	45 066	7,2 milliárd
Téli sportok	1 356 148	45 553	6,6 milliárd
Vadon élő állatokkal kapcsolatos tevékenységek	2 450 669	46 804	7,5 milliárd
Egyéb outdoor tevékenységek	1 987 542	30 112	5 milliárd

1. táblázat: A szabadtéri tevékenységek gazdasági hatásai

Forrás: Southwick Associates & Colorado Parks and Wildlife, 2024

2023-ban a coloradói szabadtéri kikapcsolódást kedvelők több mint 52,1 milliárd dollárt költöttek utazásokra és felszerelésekre. Általában a szabadidős sportolók szabadtéri tevékenységeik támogatására fordított összes kiadásának túlnyomó többsége az utazással kapcsolatos tételekre, például ételmiszerre, üzemanyagra és szállásra irányul (2.táblázat). Coloradóban ez a teljes kiadás 84%-a, amely nagyjából 31,9 milliárd dollárt jelent.

Tevékenység	Western Slope régió (\$)	Front Range régió (\$)	Eastern Plains (\$)	Állam Összesen (\$)
Ösvény/túraútvonal/úthasználat	4,101	11,746	1,602	17,448
Vadászattal kapcsolatos	3,585	5,279	1,370	10,233
Vízalápú tevékenységek	3,105	5,313	798	9,216
Téli sportok	4,536	3,406	311	8,253
Egyéb szabadtéri	2,419	3,866	713	6,999
Összes szabadtéri	17,746	29,610	4,793	52,149

2. táblázat: Összes kiadás (millió dollárban) tevékenységtípus és régió szerint

Forrás: Southwick Associates, & Colorado Parks and Wildlife, 2024, *Colorado Statewide Comprehensive Outdoor Recreation Plan 2025–2029*, 47. oldal.

A gazdasági multiplikátor hatás eredményeként az 52 milliárd dollárnyi szabadtéri rekreációs kiadás további gazdasági tevékenységet eredményez az állam gazdaságában. Ide tartoznak az iparágakon belüli többletkiadásokból eredő közvetett hozzájárulások, valamint az indukált járulékok, amelyek az ezen iparágakban dolgozók béréből és bérköltségéből származnak.

A közvetlen és multiplikátor hatások együttesen 65,8 milliárd dolláros kibocsátást tesznek ki a coloradói gazdaságban. Ez a teljes kibocsátás 36 milliárd dollárral járul hozzá az állam bruttó hazai termékéhez (GDP), ami az állam teljes GDP-jének 12,4%-át jelenti (BEA). (A jelentésben megosztott összes gazdasági hozzájárulás magában foglalja a közvetlen, közvetett és indukált hatásokat.)

A szabadtéri rekreáció másik fontos eredménye az államban támogatott munkahelyek száma, azaz a foglalkoztatás élénkülése. Figyelembe véve a közvetlen, közvetett és indukált hatásokat, Coloradóban ez az ágazat a becslések szerint 404 099 munkahelyet teremt, ami az államban regisztrált összes munkahely 12,5%-át teszi ki, és 22,2 milliárd dollárnyi fizetést és bért termel ki. Az állami és a szövetségi adóbevételek pedig 11,2 milliárd dollár. (3. táblázat)

Kategória	Western Slope	Front Range	Eastern Plains	Állam (Összesen)
Munkajövedelem (\$)	5,723	12,258	1,084	22,194
Munkahelyek száma (fő)	127,639	217,448	33,006	404,099
Hozzáadott érték (GDP) (\$)	9,521	20,213	1,910	36,464
Állami és helyi adók (\$)	2,031	3,097	508	5,873
Szövetségi adók (\$)	1,402	2,910	272	5,331
Teljes gazdasági hatás (\$)	17,896	36,379	3,774	65,829

3. táblázat: A szabadtéri rekreáció teljes gazdasági hozzájárulása Coloradóban, régióként (millió dollárban)

Forrás: Southwick Associates, & Colorado Parks and Wildlife, 2024

A 2023-as outdoor rekreáció gazdasági hatásainak összehasonlítása 2018-as adatokkal

A 2023-as elemzés más adatforrásokra és módszertanokra támaszkodott, mint a 2018-as Colorado SCORP gazdasági tanulmányok, így az adatok közvetlen összehasonlítása korlátozott. Azonban a BEA Outdoor Recreation Satellite Account (ORSA) adatai szerint Colorado szabadtéri rekreációs gazdasága folyamatos növekedést mutat.

A BEA adatai alapján Colorado éves gazdasági termelése (GDP) a szabadtéri rekreációból 26,7%-kal nőtt, míg a jövedelmek 24%-kal emelkedtek. Ugyanakkor a foglalkoztatás 5,3%-kal csökkent, ami főként a COVID19-járvány (utó)hatásainak tudható be, de azóta ismét fellendülés tapasztalható (Southwick Associates & Colorado Parks and Wildlife, 2024) (4. táblázat).

Mutató	2018 felmérés	2023 felmérés	Növekedés (%)
GDP-hozzájárulás (\$)	11 285 537 000	14 300 000 000	+26,7%
Foglalkoztatás (fő)	138 886	131 500	-5,3%
Jövedelmek (\$)	5 888 152 000	7 300 000 000	+24%

4. táblázat: Gazdasági trendek összehasonlítása 2018 és 2023 között

Forrás: U. S. Bureau of Economic Analysis (BEA)

Az outdoor rekreáció továbbra is az Egyesült Államok gazdaságának egyik fő mozgatórugója. A BEA 2023-as adatai szerint a szektor 1200 milliárd dollár gazdasági kibocsátást eredményezett (az USA GDP-jének 2,3%-a), és 5 millió munkahelyet biztosított. Ez a legnagyobb érték a BEA 2012-es számításai óta, a szektor reálértéken 36%-os növekedést mutatott 2012-höz képest.

Colorado 65,8 milliárd dollárral járult hozzá az outdoor gazdasághoz, ami az országos összeg 5,5%-át teszi ki. Az outdoor szektor az állam GDP-jének 12,4%-át adja, amely arányaiban jelentősebb, mint az USA egészére vetített 2,3% (Outdoor Recreation Roundtable, n.d.).

A növekedés oka több tényezőre vezethető vissza.

1. Növekvő érdeklődés: A COVID19-járvány alatt és azt követően az emberek a természetben kerestek kikapcsolódást, ami jelentősen növelte a szabadtéri tevékenységek iránti keresletet (Southwick Associates, & Colorado Parks and Wildlife 2024).
2. Infrastruktúra fejlesztése: Az állam jelentős beruházásokat hajtott végre a túraútvonalak, sítérek és vízi sportok infrastruktúrájának fejlesztésére (Great Outdoors Colorado, 2023).
3. Turizmus növekedése: Colorado nemzeti parkjai és szabadtéri célpontjai, mint a Rocky Mountain National Park, évente több millió látogatót vonzanak (National Park Service, 2026).
4. Demográfiai változások és népességnövekedés: A fiatalabb generációk egyre nagyobb érdeklődést mutatnak a természetközeli élmények és a fenntartható turizmus iránt (Southwick Associates & Colorado Parks and Wildlife, 2024). Colorado népessége 2018-ban 5,7 millió fő volt, 2025-re meghaladta a 6 milliót, és várhatóan 2030-ra eléri a 6,8 millió főt. A növekedés főként a Front Range régióra koncentrálódik, ahol a lakosság 75%-a él, köszönhetően a gazdasági lehetőségeknek és az outdoor tevékenységek könnyű elérhetőségének (State Demography Office, 2025; U.S. Census Bureau, 2024).

Colorado átfogó szabadtéri rekreációs terve (SCORP) 2025–2029

A Colorado átfogó szabadtéri rekreációs terve (SCORP – Statewide Comprehensive Outdoor Recreation Plan) 2025–2029 egy stratégiai dokumentum, amely a szabadtéri rekreáció és természetvédelem közötti egyensúly megteremtését szolgálja. Célja, hogy fenntartható, inkluzív és igazságos szabadtéri élményeket biztosítson minden Coloradóban élő és látogató számára, miközben védi az állam természeti és kulturális erőforrásait (Colorado Parks and Wildlife, 2024). A terv négy fő prioritást határoz meg:

- Hozzáférhetőség mindenkinek: az outdoor tevékenységek népszerűsítése és az alulreprezentált közösségek támogatása.
- Természetvédelem: klímareziliencia projektek indítanak az érzékeny élőhelyek védelme érdekében.
- Felelősségvállalás: oktatási kampányok indítása a felelős természetjárás népszerűsítésére.
- Pénzügyi fenntarthatóság: új finanszírozási források feltárása, például a Keep Colorado Wild Pass révén, amely évente több mint 41 millió dollárt generál (Colorado Parks and Wildlife, 2024).

A kutatási eredmények alátámasztják a prioritások és stratégiák szükségességét, különös tekintettel a hozzáférhetőség, a gondoskodás, a természetvédelem és a pénzügyi fenntarthatóság területére. A terv sikeres végrehajtása érdekében elengedhetetlen a közösségek, kormányzati szervek és nonprofit szervezetek közötti együttműködés (Statewide Comprehensive Outdoor Recreation Plan, 2024).

Colorado szabadtéri rekreációs iparágának gazdasági hatásai és fejlődési lehetőségei a személyes interjúk oldaláról

A kutatás során a három jelentős szakemberrel készített interjúk és azok elemzése révén mélyebb betekintést nyertem Colorado szabadtéri rekreációs iparágának gazdasági hatásaiba és fejlődési lehetőségeibe. Az interjúalanyokat szakmabeli ajánlások alapján kértem fel: Chris Collins vállalati utazási és vendéglátási szakértő (C. C.), Bill Hartrampf outdoor felszereléseket gyártó óriásvállalat korábbi vezető beosztású munkatársa (B. H.), valamint Cliff Harald gazdaságfejlesztési tanácsadó (C. H.). Ezen szakemberek tapasztalatai és meglátásai segítettek az iparág kulcstényezőinek azonosításában, valamint a jövőbeli fejlesztési javaslatok megfogalmazásában.

C. H. érzékletesen világította meg az outdoor ipar gazdasági legitimitását és annak jelentős növekedését.

Véleménye szerint az outdoor rekreációs iparágat az állami, kormányzati intézkedések is legitimálták, és egyre nagyobb figyelem irányul rá. Ez már nemcsak egy „szórakoztatás” típusú iparág, hanem valóban jelentős előnyökkel jár, és jelentős mértékben hozzájárul az egyes államok gazdaságához. Ha ez nem így lenne, nem fordítanának rá ennyi erőforrást. Az iparág azonban messze túlmutat a turizmuson és a célállomások gazdaságán. Ez egy olyan iparág, amelyben jelentős innováció és vállalkozói tevékenység figyelhető meg. Olyan térségek is, amelyek nem elsődlegesen turisztikai célpontok, erős szabadtéri rekreációs iparaggal rendelkezhetnek az ottani vállalkozói tevékenység révén. Az outdoor iparágban rengeteg innováció zajlik. Számos szabadtéri rekreációval foglalkozó vállalkozás létezik,

amelyek új termékeket, szolgáltatásokat és technológiákat fejlesztenek. Nem pusztán a szabadtéri rekreáció tevékenysége virágzik sok államban USA-szerte, hanem a szabadtéri rekreációs termékek, szolgáltatások és technológiák üzleti oldala is. Vannak befektetők, akik kifejezetten a szabadtéri rekreációval kapcsolatos új technológiákra, vállalkozásokra és termékekre összpontosítanak, tehát nagy figyelmet fordítanak erre a területre, ami szintén legitimitást ad a szabadtéri rekreációnak.

„Az outdoor rekreáció egy különösen érdekes kutatási terület, mert az innováció, startupok és vállalkozások jelensége jól ismert a technológiai iparágban, az informatikában és a biotudományokban, ahol rengeteg tudományvezérelt vállalkozás működik. A szabadtéri rekreáció területén azonban ez még kevésbé jellemző, holott nagyon dinamikus a vállalkozói tevékenység ezen iparágban. Kiemelten fontos, hogy a közösségek és az államok milyen beruházásokat eszközölnek az infrastruktúra, a létesítmények, a programok kapcsán a szabadtéri rekreációs iparág támogatása érdekében. Ez jóval túlmutat az utak, közművek és létesítmények fejlesztésén. Ezek a beruházások közvetlenül a szabadtéri rekreációra irányulnak, támogatva az iparág vállalkozásait, célállomásait, turistáit és vállalkozóit.” C. H.

Az outdoor iparág gazdasági hatásainak vizsgálata során az interjúalanyok által megosztott információk alapján azonosítottam azokat a kulcstényezőket, amelyek az iparág növekedését és fenntarthatóságát befolyásolják. Az interjúk során feltett kérdések közül az alábbi három kulcskérdésre adott válaszokat ismertetem és elemzem.

Az egyik fő kérdés arra irányult, hogy a BEA (Bureau of Economic Analysis) adatai szerint Colorado szabadtéri rekreációs gazdasági hatása 22,8%-kal nőtt 2018-hoz képest. Melyek a növekedés mögött meghúzódó kulcstényezők, és mi a „siker titka”?

„Colorado földrajzi adottságai és természeti környezete alapvető szerepet játszanak ebben a növekedésben. Az állam hegyei, folyói, völgyei és változatos domborzata olyan vonzerőt jelentenek, amelyet a világ minden tájáról érkező turisták keresnek.” C. H.

Harald kiemelte a négy évszakos időjárás előnyeit is, amely elérhetővé teszi a különböző szabadtéri tevékenységek széles skáláját, beleértve a téli sportokat, a túrázást, a vadászatot és az ökoturisztikai programokat. Ezen túlmenően a helyi közösségek környezettudatos kultúrája és az állam lakosságának aktív életmódja szintén hozzájárul a gazdaság növekedéséhez.

C. C. rámutatott, hogy a népességnövekedés, különösen a fiatal, aktív korosztály körében, szintén jelentős tényező. Ez a demográfiai csoport nemcsak a szabadtéri tevékenységek aktív

résztevője, hanem a gazdaság motorja is, hiszen jelentős összegeket költenek felszerelésekre, bérletekre, utazásokra és más szolgáltatásokra.

Ezzel a megállapítással egyetértett B. H. is, szerinte a rekreációs gazdasági hatást meghatározó kulcsfontosságú tényezők az ún. front range régió népességnövekedése, a hegyek közelsége, a kiváló hóviszonyok és az évi körülbelül 300 napsütéses nap. A rekreációs gazdasági siker titka a jelentős népességnövekedés irányába mutató tendencia, amely magában foglal sok olyan embert, akik a szabadtéri tevékenységekben keresik az örömeiket. Ők rengeteg felszerelést vásárolnak, szezonális síbérleteket, hegyikerékpárokat, motoros szánokat, vadász- és horgászfelszereléseket, és az állam különböző részeibe utaznak, hogy hódolhassanak szabadtéri szenvedélyeiknek.

Az interjúalanyok egyetértettek, hogy Colorado kivételes természeti adottságai remek feltételeket biztosítanak az outdoor rekreációs iparág számára. Az elmúlt évtizedekben részben az iparág szisztematikus építésének köszönhetően a fiatal, aktív korosztály révén jelentősen megnőtt a szabadtéri sportok iránti igény, ami hatalmas gazdasági potenciál. Colorado népességének ugrásszerű növekedése gyorsította ezt a folyamatot, ami mára már ott tart, hogy számost fiatal éppen azért költözik Coloradóba, hogy hódolhasson outdoor sportolási szokásainak.

Az interjúk kulcskérdése volt, hogy milyen konkrét intézkedéseket vagy stratégiákat javasolnak a szabadtéri rekreációs iparág sikerének további fokozása érdekében.

„Az iparág növekedéséhez elengedhetetlen a megfelelő pénzügyi befektetés mind a meglévő infrastruktúra karbantartásába, mind az új létesítmények kiépítésébe. Az államnak nemcsak új infrastruktúrát kell építenie, hanem gondoskodnia kell a meglévő létesítmények fenntartásáról is, mivel a késleltetett karbantartás hosszú távon komoly problémákat okozhat.” C. H.

Szerinte a természetvédelmi és oktatási programok finanszírozása szintén kulcsfontosságú, különösen a látogatók környezettudatosságának növelése érdekében. C. C. és B. H. egyetértettek, és kiemelték a tömegközlekedési rendszerek fejlesztésének szükségességét, különösen a hegyvidéki közösségek és turisztikai célpontok elérésének javítása érdekében. Erre ugyanakkor már számos törekvés irányult az elmúlt években.

„A jelenlegi közlekedési rendszer nemcsak drága, hanem korlátozott is, ami torlódásokhoz, légszennyezéshez és közúti balesetekhez vezet.” Bill javasolta, hogy az I-70-es út mentén gazdaságos tömegközlekedési lehetőségeket kellene kialakítani. „Ösztönözni kellene a síközpontokat arra, hogy nyári tevékenységekre, például hegyikerékpározásra és túrázásra is alkalmassá tegyék területeiket.” C. C.

Az interjúk alapján összefoglalva megállapítható, hogy az outdoor rekreáció egyedülálló sikerének jövőbeli kulcskérdése a fenntarthatósági és környezetvédelmi elvek érvényesítése. A metszéspont pedig a minőségi infrastruktúra szinten tartása, a környezettudatos hozzáférés megvalósítása, a 21. századi tömegközlekedési megoldások fejlesztése.

Colorado szabadtéri rekreációs ipara: SWOT-elemzés

A harmadik nagy kérdéskör arra irányult, hogy a szakértők véleménye szerint melyek Colorado szabadtéri rekreációs iparának legjelentősebb erősségei, gyengeségei, lehetőségei és kihívásai.

Erősségek (Strengths)

- Colorado változatos természeti környezete, beleértve a hegyeket, folyókat és völgyeket, amelyek széles körű szabadtéri tevékenységeket tesznek lehetővé.
- A szabadtéri rekreációs ipar jól kiépült, beleértve a nemzeti és állami parkokat, valamint a kormányzati támogatást, például az OREC-iroda működését.
- Az állam lakosságának aktív életmódja és környezettudatos kultúrája.

Gyengeségek (Weaknesses)

- Korlátozott tömegközlekedési infrastruktúra, különösen a hegyvidéki térségek megközelítése okoz problémát.
- Meglévő infrastruktúra fenntartásának hiányosságai, amelyek hosszú távon akadályozhatják a növekedést.

Lehetőségek (Opportunities)

- Nyári turisztikai tevékenységek bővítése, hogy a hegyvidéki programlehetőségek egész évben vonzóak legyenek.
- Tömegközlekedési rendszerek fejlesztése, amelyek gazdaságos és fenntartható alternatívát nyújtanak az autóval történő közlekedés helyett.
- Környezeti és oktatási programok kiterjesztése, különösen a „Leave No Trace” elvek népszerűsítése érdekében.

Kihívások (Threats)

- Természeti katasztrófák, például erdőtüzek, árvizek és aszályok, amelyek korlátozzák a szabadtéri tevékenységeket.
- A turisták számának növekedésével járó környezeti terhelés.

- A helyi közösségek és természeti erőforrások fenntarthatóságának biztosítása.

A SWOT-analízis kirajzolta, hogy a kiemelkedően sikeres coloradói outdoor rekreációs iparág korlátai is megmutatkoznak. A legfontosabb előfeltételek, kivételes természeti adottságok és az infrastruktúra rendelkezésre állnak, azonban a további bővülés, fejlődés útjában világos akadályok kerültek beazonosításra: az infrastruktúra folyamatos karbantartása és fejlesztése, a tömegközlekedési lehetőségek bővítése, a környezeti terhelés csökkentése. Mindezek elérése közös erőfeszítés és anyagi áldozatvállalás révén valósítható meg, az állam, a piaci szereplők és a közösségek együttműködésében.

Megbeszélés

A kutatásom célja az volt, hogy feltárja az outdoor rekreáció gazdasági hatásait Colorado államban. Megvizsgáltuk a szabadtéri tevékenységek gazdasági jelentőségét, időbeli változását és azokat a tényezőket, amelyek az iparág növekedését és fejlődését meghatározták. A kutatás során egyértelműen igazoltam, hogy az outdoor rekreáció gazdasági szempontból önállóan fenntartható és kiemelkedően sikeres iparág Coloradóban. Alátámasztásra került, hogy az iparág népszerűsége folyamatosan növekszik, amit a 2018-as és 2023-as adatok összehasonlítása is alátámaszt. Az iparág gazdasági teljesítménye 26,7%-kal nőtt öt év alatt, ami különösen figyelemre méltó eredmény. Az outdoor rekreáció 2023-ban több mint 65,8 milliárd dolláros gazdasági kibocsátást generált az állam GDP-jének 12,4%-át adva, és több mint 404 000 munkahelyet teremtett.

Arra a kutatási kérdésre, hogy mi áll a gazdasági növekedés hátterében, négy konkrét tényezőt is meghatároztunk. Elsőként a megnövekedett érdeklődés az outdoor tevékenységek iránt a COVID19-járvány alatt és azt követően. A második az infrastruktúra fejlesztése, hiszen az állam jelentős beruházásokat hajtott végre a túraútvonalak, síterek és vízi sportok infrastruktúrájának fejlesztésére. A harmadik a turizmus növekedése, ami Colorado nemzeti parkjainak köszönhető. A negyedik gazdasági növekedést befolyásoló tényező pedig a demográfiai változások és népességnövekedés. A fiatalabb generációk egyre nagyobb érdeklődést mutatnak a természetközeli élmények iránt. Colorado népessége 2018-ban 5,7 millió fő volt, 2025-re meghaladta a 6 milliót. Az interjúk alapján ez a négy gazdasági fejlődést meghatározó tényező szintén beigazolódott.

Az interjúalanyaim egyetértettek abban, hogy Colorado kivételes természeti adottságai remek feltételeket biztosítanak az outdoor rekreációs iparág számára. Továbbá abban is, hogy sikere a természeti erőforrások széles körű hozzáférhetőségének, a jól kiépített

infrastruktúrának, valamint az állami és magánszektor közötti együttműködésnek köszönhető.

A SWOT-analízis segítségével viszont az erősségek mellett feltártuk az outdoor rekreáció gyengeségeit is, mint például a korlátozott tömegközlekedési infrastruktúra vagy a meglévő infrastruktúra fenntartásának hiányosságai, amelyek hosszú távon akadályozhatják a további növekedést.

Kihívásként pedig a természeti katasztrófákat, a turisták számának növekedésével járó környezeti terhelést, illetve a helyi közösségek és a természeti erőforrások fenntarthatósága biztosításának nehézségeit azonosítottuk. Az outdoor rekreáció további fejlődése tehát csak akkor lehet töretlen, ha az infrastruktúra fejlesztése és a fenntarthatóság az eddigieknél is nagyobb hangsúlyt kapnak.

A kutatási eredmények iránymutatást nyújtanak az iparág fejlesztési prioritásaihoz és a fenntartható turizmuspolitikák kidolgozásához, miközben felhívják a figyelmet a fenntarthatóságot érintő kihívásokra. A jövőbeni kutatások során részletesebben kell vizsgálni a turisták gazdasági hatásait és a klímaváltozás következményeit is. A közlekedési infrastruktúra fejlesztésével szükségszerűen foglalkozni kell, különösen a népszerű szabadterei helyszínekhez való hozzáférés javítása és a tömegközlekedés fejlesztése révén. Fontos jövőbeli prioritás, hogy az alulreprezentált közösségek számára is biztosítani kell a szabadterei tevékenységekhez való hozzáférést. Megismerve az USA-ban és Coloradóban rendelkezésre álló, szisztematikusan gyűjtött és elemzett gazdag szakmai adatbázisokat és számadatokat, meggyőződésem, hogy az outdoor iparág gazdasági hatásainak folyamatos nyomon követése érdekében elengedhetetlen a rendszeres, részletes adatgyűjtés és elemzés, ami visszacsatolásként is szolgál az iparág számára, és fejlesztési irányokat is adhat.

Felhasznált szakirodalom

- Bell, S., Tyrväinen, L., Sievänen, T., Pröbstl, U., & Simpson, M. (2007). *Outdoor recreation and nature tourism: A European perspective*. *Living Reviews in Landscape Research*, 1(2), 1–46. <https://doi.org/10.12942/lrlr-2007-2>
- Berry, M., & Hodgson, C. (2011). *Adventure Education: An Introduction*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203856758>
- Boley, B. B., & Green, G. T. (2016). Ecotourism and natural resource conservation: The 'potential' for a sustainable symbiotic relationship. *Journal of Ecotourism*, 15(1), 36–50. <https://doi.org/10.1080/14724049.2015.1094080>

- Bourdieu, P. 1979. *La Distinction: Critique sociale du jugement*. Paris: Editions de Minuit.
- Brymer, E., & Gray, T. (2009). Dancing with nature: Rhythm and harmony in extreme sport participation. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 9(2), 135–149. <https://doi.org/10.1080/14729670903116912>
- Brymer, E., & Gray, T. (2010). *Developing an intimate 'relationship' with nature through extreme sports participation*. *Leisure/Loisir*, 34(4), 361–374. <https://doi.org/10.1080/14927713.2010.542888>
- Buckley, R. (2018). "Nature Sports, Health and Ageing: The Value of Euphoria." *Annals of Leisure Research*. <https://doi.org/10.1080/11745398.2018.1483734>
- Bureau of Economic Analysis. (2017). *How will outdoor recreation be defined?* U.S. Department of Commerce. Letöltés dátuma: 2025. 02. 15. <https://www.bea.gov/help/faq/1194>
- Collins, R., & Brymer, E. (2018). Understanding nature sports: A participant-centred perspective and its implications for the design and delivery of outdoor education. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 18(2), 1–14.
- Colorado Parks and Wildlife (2024). Plans and Reports. Letöltés dátuma: 2025. 01. 01. <https://cpw.state.co.us/plans-and-reports>
- Confluence of States (2025). About/ Our history. Letöltés dátuma: 2025. 04. 06. <https://www.confluenceofstates.com/history>
- Confluence of States (2026a). Five Pillars 50 States. Letöltés dátuma: 2026. 03. 06. <https://www.confluenceofstates.com/our-impact>
- Confluence of States (2026b). Coalition of States. Letöltés dátuma: 2026. 03. 06. <https://www.confluenceofstates.com/our-team>
- Cordell, H. K. (2008). The Latest on Trends in Nature-based Outdoor Recreation in the United States. Forest Service, Southern Research Station.
- Ewert, A., & Sibthorp, J. (2014). *Outdoor Adventure Education: Foundations, Theory, and Research*. Champaign, IL: Human Kinetics. <https://doi.org/10.5040/9781492595663>
- Gammon, S., & Robinson, T. (2003). Sport and tourism: A conceptual framework. *Journal of Sport & Tourism*, 8(1), 21–26. <https://doi.org/10.1080/14775080306236>
- Great Outdoors Colorado, GOCO (2023). Annual Report. Letöltés dátuma: 2025. 02. 04. https://goco.org/sites/default/files/GOCO_AR2023_F1_digital.pdf
- Higham, J., & Hinch, T. (2009). *Sport and Tourism: Globalization, Mobility and Identity*. Oxford: Elsevier. <https://doi.org/10.4324/9780080942643>

- Kaplan, S., & Kaplan, R. (1989). *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge University Press.
- Krein, (2014). "Nature Sports." *Journal of the Philosophy of Sport* 41 (2): 193–208.
<https://doi.org/10.1080/00948705.2013.785417>
- Lyng, S., ed. (2005). *Edgework: The Sociology of Risk-Taking*. New York: Routledge
<https://doi.org/10.4324/9780203005293>
- Melo, R. (2013). *Desportos de natureza e desenvolvimento local sustentável: Análise dos praticantes e das organizações promotoras dos desportos de natureza*. Doktori disszertáció, University of Coimbra.
- Melo, R., & Gomes, R. (2017a). A sociocultural approach to understanding the development of nature sports. In R. Melo & C. Sobry (Eds.), *Sport Tourism: New Challenges in a Globalized World* (pp. 60–90). Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.
- Melo, R., and R. Gomes (2017b). "Nature Sports Participation: Understanding Demand, Practice Profile, Motivations and Constraints." *European Journal of Tourism Research* 16: 108–135.
<https://doi.org/10.54055/ejtr.v16i.281>
- National Park Service (2026). NPS Visitor Use Statistics, Letöltés dátuma: 2026. 03. 01.
<https://www.nps.gov/subjects/socialscience/visitor-use-statistics.htm>
- Outdoor Recreation Roundtable (n.d.). New data shows outdoor recreation is a \$1.2 trillion economic engine, supporting 5 million American jobs. Letöltés dátuma: 2025. 01. 16.
<https://recreationroundtable.org/news/new-data-shows-outdoor-recreation-is-a-1-2-trillion-economic-engine-supporting-5-million-american-jobs/>
- Pretty, J., Peacock, J., Sellens, M., & Griffin, M. (2005). The mental and physical health outcomes of green exercise. *International Journal of Environmental Health Research*, 15(5), 319–337.
<https://doi.org/10.1080/09603120500155963>
- Southwick Associates, & Colorado Parks and Wildlife (2024). *The 2023 Economic Contributions of Outdoor Recreation in Colorado*. Denver, CO: Colorado Parks and Wildlife. Letöltés dátuma: 2025. 10. 15. https://ehq-production-us-california.s3.us-west-1.amazonaws.com/c7af9613d44f07f7a50c516c996b23d7079809a8/original/1727454315/6056d1c3d17d715ff8d8173b24de696e_CO_SCORP_2023_Economic_Contributions_-_28CPW-22-02_FINAL_2024-09-26%29_-_Accessible.pdf?X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Credential=AKIA4KKNQAKIPIQP5NM%2F20260307%2Fus-west-1%2Fs3%2Faws4-request&X-Amz-Date=20260307T191013Z&X-Amz-Expires=300&X-Amz-SignedHeaders=host&X-Amz-Signature=70357b5ad584e5036f90a003d9df833b73d31bd688099ab392d37bb17d300c0a

- State Demography Office (2025). Colorado Population Summary Letöltés dátuma: 2025. 05. 05. <https://storymaps.arcgis.com/stories/3aa6968ec7a34ff8b0f172ad6ae6d23e>
- Statewide Comprehensive Outdoor Recreation Plan (2024). (SCORP) Letöltés dátuma: 2024. 11. 10. <https://cpw.widencollective.com/portals/yltixwkk/2025to2029SCORP/c/0799c916-2665-4bc3-91e7-08b065a67296/s/bc9424f8-2809-4885-8f67-bded9f959e87>
- U.S. Census Bureau, (2024). Population estimates July 1,2024. (V2024) Letöltés dátuma: 2025. 01. 22. <https://www.census.gov/quickfacts/fact/table/CO/PST045224>
- Utah Public Radio (2013). Governor unveils outdoor recreation vision. (UPR/ KUSU-FM, 2013. január 24.) Letöltés dátuma: 2025. 01. 18. <https://www.upr.org/utah-news/2013-01-24/governor-unveils-outdoor-recreation-vision>
- Watson, N. (2007). Nature and transcendence: The mystical and sublime in extreme sports. In J. Parry, S. Robinson, N. Watson, & M. Nesti (Eds.), *Sport and Spirituality: An Introduction* (pp. 95–105). London & New York: Routledge.
- Wheaton, B. (2004). “Introduction: Mapping the Lifestyle Sport-scape.” In *Understanding Lifestyle Sports: Consumption, Identity and Difference*, edited by B. Wheaton, 1–28. London: Routledge
<https://doi.org/10.4324/9780203646069>
- Wheaton, B. (2013). *The Cultural Politics of Lifestyle Sports*. London: Routledge
<https://doi.org/10.4324/9780203888179>

Levelező szerző:

Bári Zsófia

E-mail: bari.zsofia@gmail.com